

Ислом Нури

4-қисм

Аёлнинг рад этиш ҳуқуқи

САВОЛ: Дугонам тўғрисида бир саволим бор эди. У 17 ёшда. Оиласи билан бу ерга яқинда кўчиб келишган. Унинг валийси ва онаси қизни орқа ҳовлида яшовчи амакиваччасига беришмоқчи. Аммо қиз буни рад этмоқда. Чунки уни баъзи сабабларга кўра ёқтирмайди. У онасига йиғлаб ёлвормоқда ва у билан бахтли бўлиб кета олмаслигини айтмоқда.

Саволим қуйидагича: агар қизга йигит ёқмаса унга турмушга чиқишни рад этиши учун қизда бирон-бир ҳуқуқ борми? Бу қиз муслима ва мактабга боради. У ушбу масалада ким билан гаплашишни билмайди ва ҳақиқатан ҳам унга турмушга чиқишни хоҳламайди. Унинг онаси “агар шу йигитга турмушга чиқмасанг ўласан ва ҳаётинг барбод бўлади”, - деб унга зуғум ўтказмоқда ҳамда чиройли ва бой бўлмагани учун унга ҳеч ким уйланмаслигини айтмоқда.

Саволим узун бўлгани учун кечирасиз, бироқ иложи борича тезроқ жавоб қайтарсангиз.

Жавоб: Алҳамдулиллаҳ.

Дарҳақиқат, синглимиз сўраган бу ҳолат кенг тарқалган ва кўпинча, ота-оналар ва уларнинг қизлари ўртасида хоҳишларнинг фарқлиги туфайли содир бўлади. Ота-она наздида бу никоҳ фойдали бўлиши, қизга қолса эса акси бўлиши мумкин ва бу ҳар бир томоннинг келажакка бўлган фарқли қарашлари ва ўзларига хос қарор қабул қилишларининг натижасидир. Балки, ота-онанинг қарашлари уларнинг кечинмалари ва ҳаётий тажрибаларига кўра мос ва

Ислом Нури

тўғридир. Эҳтимол, қиз бошқа нарсалардан кўра куёвнинг ташқи кўринишига кўпроқ эътибор қаратаётгандир. Ота-оналари эса унинг оиласининг обрўси ёки иш билан таъминлангани каби томонларига эътибор бериб қизиқишаётган бўлишлари мумкин. Албатта, буларнинг ҳеч бири қизнинг қарашлари тўғри ва афзал эмас, деган маънони билдирмайди. Хусусан, ота-онанинг кўзлаган мақсадлари, агар никоҳ амалга ошсагина рўёбга чиқиши мумкин, шунга етишиш учун ота-оналар, бу масаланинг бош мавзуси бўлган қизга ҳукмронлик қилишга ҳақлари йўқ.

Ота-онага бўйсунуш, ўз хоҳиш ва истакларини амалга ошириш учун курашиш ва уларнинг қарашларига эътибор қаратишнинг қайси бири қачон муҳим эканлигини билиш унчалик осон эмас. Бу нуқтага ойдинлик киритган Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қуйидаги икки ҳадиси шарифларини маҳкам ушлашингизни ва уларга амал қилишингизни маслаҳат бераман. Мана шу икки ҳадис саволингизга тўлиқ жавоб бўлади:

Биринчи ҳадис:

«مَنْ سَمِعَ مِنْ ابْنَتِهِ تَكْلِمًا فِي دِينِهَا وَحُلَّتِهَا مِنْ دِينِهَا وَنَفْسِهَا مِنْ دِينِهَا فَهُوَ كَمَا كَانَ يَوْمَ تَوَلَّاهَا»

«Агар совчи юборган кишининг дини ва хулқи сизга ёқса унга (қиз-жувонларингизни) турмушга узатинг. Шундай қилмасангиз, ер юзида фитна ва кенг қамровли фасод вужудга келади». Термизий ҳасан санад билан ривоят қилган.

Ислом Нури

(Бу ерда “фитна”ни зинога вас-васа, (қизга нисбатан) нафрат, одамлар ва қариндошлар ўртасида алоқанинг узилиши ва ёмонликнинг тарқалиши кабилар маъносида тушуниш мумкин).

Иккинчи ҳадис:

«...»

«Ёш бир аёл Оиша розияллоҳу анҳонинг ёнларига келиб: «Отам, одамлар орасида ўз обрўсини кўтариш учун мени акасининг ўғлига турмушга берди. Мен эса буни хоҳламайман», - деди. Шунда Оиша розияллоҳу анҳо: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам келгунларича шу ерда кутиб тур», дедилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам келганларида Оиша розияллоҳу анҳо уларни бу воқеадан хабардор қилдилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам қизнинг отасини чақиртириб келиш учун одам юбордилар ва бу масаланинг ечимини қандай ҳал қилишни қизнинг ихтиёрига топширдилар. Шунда қиз: «Эй Аллоҳнинг элчиси, мен отамнинг қилган ишига розиман, фақат мен бу ишда аёлларнинг ҳуқуқи борми ёки йўқлигини билмоқчи эдим», - деди. Насойй ривояти.

Сиз ва оилангизга Аллоҳдан Унинг ҳидоятини ва муваффақият сўраймиз ва Аллоҳнинг энг сўнги элчиси Муҳаммад соллаллоҳу

Ислом Нури

алайҳи ва салламга Аллоҳнинг саломи ва раҳмати бўлсин!

Шайх ал-Мунажжид

Аёл ўзи хоҳламаҳан кишига турмушга чиқишга мажбурланмайди

САВОЛ: Ота қизни у ёқтирмайдиган йигитга мажбурлаб узатиши жоизми?

Жавоб: Ҳеч ким ўз қарамоғидаги қизни у ёқтирмаган кишига мажбурлаб турмушга бериши жоиз эмас. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам деганлар:

«...»

“Жувон ўз розилигини бериб буюрганидан кейин турмушга чиқарилади. Бокиранинг изни олингандан сўнг турмушга чиқарилади». Саҳобалар розияллоҳу анҳум сўрадилар: “Ё Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам, унинг изини қандай биламиз. (Чунки у айтишга жуда уяладику?)” Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: “Унинг сукут сақлашидан”, - дедилар. Имом Бухорий ривояти.

Бошқа бир ривоятда: “Унинг жим туриши розилигидир”, - деганлар. Яна бошқа бир ривоятда эса: “Бокиранинг отаси унинг розилигини сўрайди ва қизнинг сукути унинг розилигидир”, - деганлар.

Агар қиз 9 ёки ундан катта ёшда бўлса отаси унинг розилигини

Ислом Нури

сўрайди, бошқа валийлар ҳам худди шундай қиладилар. Яъни, қизнинг рухсатисиз уни турмушга бермайдилар. Агар қизнинг розилигисиз турмушга берилса бу никоҳ ботилдир. Чунки никоҳ шартларидан бири яъни, иккала тараф ҳам бу никоҳни қабул қилиши тўғрисидаги шарт бажарилмаган. Агар қиз қўрқитиш ва мажбурлаш туфайли турмушга берилса никоҳ ботил бўлади. Аммо агар қиз 9 ёшдан кичкина бўлса бу мумкин, яъни қизнинг рухсати олинмасдан, отанинг рухсати билан турмушга бериш жоиз.

Ҳақиқатда 9 ёшдан кичкина бўлган қизни унинг рухсатисиз турмушга беришда ҳеч қандай зарар йўқ. Саҳиҳ ҳадисда келтирилганидек, бу, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам Оиша розияллоҳу анҳо онамизга 9 ёшдан кичиклик вақтларида уларнинг розилигисиз уйланганларига асосланади.

Агар куёв қизнинг мажбурланганини билса, ҳатто қизнинг отаси рози бўлса ҳам, қизга яқинлашмаслиги керак. У Аллоҳ қайтарган нарсадан сақлансин. Чунки Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам қизнинг розилигини олишга буюрдилар. Биз, аёлларга ҳам Аллоҳдан қўрқишларини ва отаси дини ва хулқи яхши бўлган муносиб куёв топганларида қабул қилишларини маслаҳат берамиз. Бундай маслаҳат беришимизнинг сабаби турмуш қуришнинг жуда кўп яхшилик ва фойдалари бор. Турмушга чиқмай юришда эса жуда ҳам кўп зарарлар бор. Барча муслималарга маслаҳатим, уларнинг қўлини сўраб келган киши (исломий) талабга жавоб берса (яъни дини ва хулқи қониқтирса), таклифни қабул қилсинлар. Уларнинг мактаб кўрмаганлиги, олийгоҳларда ўқимаганлиги ва бошқа шу каби дунёвий сабаблар тўсқинлик қилиб қолмасин!

Шайх ибн Боз

Ислом Нури

Диндор йигит қўлимни сўраб келди, аммо онам рад этди

САВОЛ: Мен 24 ёшдаман. Бир йигит менга уйланиш таклифи билан келди. У коллежни ва диндор оиладан. Отам рози бўлганларидан сўнг, у мен билан учрашмоқчи бўлди. Кўришдик, бир-биримизга ёқдик. Чунки соф динимиз кўришишга рухсат берган. Онам унинг диндор оиладан эканини билиб, қаттиқ қаршилик билдирди. Онам бу никоҳ ҳеч қачон амалга ошмаслигига қасам ичди. Дадам унга тушунтиришга жиддий ҳаракат қилди, аммо фойда бермади. Бу ҳолатдан қонунлар (шариат) ёрдамида қутулишнинг имкони борми?

Жавоб: Агар вазият сиз айтгандек бўлса, никоҳга тўсқинлик қилишга онангизнинг ҳеч қандай ҳаққи йўқ. Бундай ҳаракат қилишдан Аллоҳ қайтарган. Ушбу ҳолатда онангизга бўйсунушга мажбур эмассиз. Росулулоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: “Итоат яхшиликда бўлади”, - деганлар. Муносиб йигит таклифига қарши чиқиш яхшиликдан эмас.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Агар совчи юборган кишининг дини ва хулқи сизга ёқса унга (қиз-жувонларингизни) турмушга узатинг. Шундай қилмасангиз, ер юзида фитна ва кенг қамровли фасод вужудга келади», - деганлар. Термизий ҳасан санад билан ривоят қилган.

Агар бу ишни қози кўриб чиқиши керак десангиз, ҳаққингиз бор.

Аёлнинг ўзи учун валий тайинлаши

САВОЛ: Агар қизнинг отаси бўлажак куёвни битта қавм ёки миллатдан бўлмагани учун рад этса, никоҳда қиз ўз акасини валий этиб тайинлаши тўғрими? Уйланиш таклифини валий рад эта олиши учун Исломий сабаблар қайсилар? Агар қиз балоғат ёшига етган бўлса

Ислом Нури

Ўзи учун турмуш ўртоқ танлашда ёки рад этишда ўз отасидан кўра кўпроқ ҳуқуққа эгами? Қизнинг отаси бўлажак куёвни миллати ёки маданияти туфайли маъқул топмагани учун, отасининг розилигисиз қизнинг 40 ёшдаги катта акаси валий бўлган ҳолда турмушга чиқсачи?

Жавоб: Валийнинг мақсади ўз фойдасини эмас, аёлнинг манфаатларини ҳимоя қилишдир.

Шу боис, агар муносиб киши қизнинг қўлини сўраб келса ва у шариат қўллаб қувватламайдиган сабаблар билан валий томонидан рад этилса, демак, валий аёлга нисбатан нотўғри иш тутган бўлади. У валийлик вазифасига муносиб келмагани сабабали унинг ўрнига бошқа валий тайинланиши мумкин. Бирор кишини фақатгина миллатчилик ғурури ва жоҳилий урф-маданиятга кўра рад этиш уйланиш таклифига қарши чиқишга етарли сабаб эмас.

Шофеъийнинг қарашларига кўра бу ҳолатда валийлик ўз-ўзидан равишда бошқа бир кишининг зиммасига ўтади. Бинобарин катта акаси қизга валий бўлишга лойиқ. Абу Ҳанифанинг қарашларига кўра эса бундай ҳолатда валийлик жамиятнинг имоми (амири)га ўтади. Жамиятнинг имоми катта акасини унинг янги валийси қилиб тайинлаши мумкин. Улар келтирган далиллардан ҳанфийнинг ҳолати кучлироқ.

Валий шаръий сабабалар бўлгандагина ўзгатирилиши мумкин. Мисол учун, қизнинг валийси қиз турмушга чиқишни хоҳлаган кишини солиҳ мусулмон эмас деб билгани учун рад этса, валий ўзгартирилмайди.

Ислом Нури

Ота ўғлининг уйланишига тўсқинлик қилмоқда, чунки у укаларини боқишда отасига ёрдам бириши керак

САВОЛ: Укаларини боқиш учун унинг ёрдами керак бўлгани учун ота ўғлининг уйланишига тўсқинлик қилишга ҳаққи борми?

Жавоб: Аллоҳга ҳамдлар бўлсин!

Агар ўғил уйланмаса ҳаром амалларни қилиб қўядиган бўлса, ота ўғлининг уйланишига тўсқинлик қилишга ҳаққи йўқ. Аллоҳ ризқ берувчидир; шундай экан Аллоҳ уларни ризқсиз қолдирмайди. Аллоҳ таоло ўзининг поклигини сақлаб қолиш учун уйланган кишига ёрдам беришга ваъда берган. Аллоҳ айтади: **«Ўз ораларингиздаги тул-беваларни ҳамда қул ва чўриларингизнинг яхшиларини уйлантиринглар. Агар улар камбағал бўлсалар Аллоҳ уларни ўз фазлу карами билан бой-беҳожат қилур. Аллоҳ (фазлу карами) кенг, билгувчидир».** (Нур: 32).

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: “Аллоҳ уч кишига аниқ ёрдам беради: Аллоҳ йўлида жиҳодга чиққан мужоҳидга; хўжайини билан ишлаб пулини тўлаб ўзини озод қилишга келишган қулга; ва ўз поклигини сақлаб қолиш истагида уйланган кишига».- деб марҳамат қилганлар. Термизий, 1566, Албоний: “Бу ҳадис ҳасан”,-деганлар, “Саҳиҳ ал-Жамии”, 3050.

Агар ўғил сабр қилиб ишласа ва укаларини боқишда отасига ёрдам берса, албатта, унга ажр берилади.

Валлоҳу аълам.

Шайх ал-Мунажжид